Методична розробка
відкритого уроку
«Складний світ почуттів і переживань у творчості П.Верлена»

Тема:
«Складний світ почуттів і переживань у творчості П.Верлена»
Мета:
- ознайомити з життям та творчістю П.Верлена,з особливістю поетичного таланту, показати, що криза і надлом, були його долею;
- розвивати вміння давати самостійну оцінку віршованим творам, розширяти читацькі і інтереси учнів, уміння висловлювати свою думку;
- виховувати естетичний смак, любов та інтерес до поезії.

Обладнання:
мультимедійний пристрій, комп'ютер, відеозаписи, роздатковий матеріал, кросворди, репродукції картин художників-імпресіоністів, виставка творів поета.
Тип уроку:
вивчення нового матеріалу.
Епіграф:
«Найперше – музика у слові!»

Хід уроку

I. Організаційний момент
II. Повідомлення теми та мети уроку.
1. На дошці записана тема та епіграф, розташований портрет поета, виставка його творів
2. Мотивація навчальної діяльності

Звучить аудіозапис вірша Верлена "И в серце раструва"

И в сердце раструва,
И дождик с утра
Откуда бы, право,
Такая хандра?

О дождик желанный,
Твой шорох – предлог
Душе бесталанной
Всплакнуть под шумок.

Откуда ж кручина
И сердца вдовство.
Хандра без причины
И ни от чего.

Хандра не откуда,
На то и хандра,
Когда не от худа
И не от добра.

Вчитель. Ви почули прекрасний вірш знаменитого французького поета, живого втілення декадансу Поля Верлена. Сьогодні на уроці ми ознайомимось з життям та творчістю цієї незвичайної людини. Його творчість мала вплив на розвиток не тільки французької, а й світової літератури. Зверніть увагу на епіграф, яке трагічне відчуття поетом своєї

самотності й відчуженості у суспільстві. Луначарський писав: "В его руках стих французский, такой весомый, чеканный, как из гранита вырезанный, превращается в парообразный, летучий…"

III. Робота над новим матеріалом

IV. Вчитель. Під час роботи над новим матеріалом ви будете

розв'язувати кросворди з ключовим словом по вертикалі, яке ви теж повинні вказати (додаток№1,2,3)

Біограф.

Здавалось, дитинство поета, яке він вважав "веселим", та його молоді роки не пророкували якихось негараздів. Поль Верлен народився 1844р. у місті Мец, де служив тоді батько малюка, військовий інженер за фахом. Після його відставки родина переїхала до Парижа (1851). Закінчивши ліцей (1862), юнак записався до університету на юридичний факультет, але через байдуже ставлення до професії адвоката, його студентське життя було коротким. 1864р. Верлен вступає на службу до страхового товариства, а потім до мерії одного з паризьких районів і, нарешті, до міської ратуші.

Біограф. Досить рано виявилася його літературна обдарованість – ще 1858р. він надіслав свою поезію "Смерть" Вікторові Гюго.

1863р. було надруковано його перший вірш, а протягом другої половини 60-х рр. Верлен приєднався до парнасців. Його перші збірки "Сатурнічні поезії" (1866) і "Вишукані свята" (1869). Поет мав літературного вчителя – Шарля Бодлера, чиї " Квіти Зла" також великою мірою визначили тематику і загальну песимістичну атмосферу його творчості.

Учень.

Тянется безмерно
Луговая тоска,
Блещет снег неверно,
Как пласты песка.

Небеса без света
Тверды, словно медь.
Месяц глянул где-то
Вновь, чтоб умереть

Вчитель. Що несе в собі вірш?

(Вірш несе печаль монотонного песимістичного настрою поета)

Що фіксую цей твір?

(Вірш фіксую душевний надлом, який відображений в сумній похмурій природі. Тут панують спустошеність, приреченість, пасивність.

Біограф. Проте вже в цей час стала очевидною згубна пристрасть Верлена до алкоголю та богемного життя, з якою він так і не зумів упоратись і яка в решті-решт призвела його до падіння. На коротку мить Верлен повірив, що знайшов захист від згубного

потягу в шлюбі з 16-річною Матильдою Моте(1870), сподівався, що подружнє життя подарує йому ідилію щастя. Ці настрої знайшли відображення в третій збірці поета “Добра пісня”(1870). Але всі ті сподівання зазнали краху.

Учень.

Отгони этот сон,
Плач глухой и натужный.
Солнцем день озарен,
Ждать нельзя и ненужно:
В небе алый трезвон…
…Долг, твой долг. Он зовет,
И не надо бояться.
Ближе, ближе - и вот
Очертанья смягчатся,
Чернота пропадет.

Вчитель. На жаль рідко у віршах Верлена звучить рішучість, впевненість, відчуття вірного напрямку в житті, та к як у вірші “О душа, что тоскуешь?”

Біограф. Франція вступила в ганебну війну з Пруссією. Верлен став свідком облоги Парижа й опинився у таборі прихильників комуни. У вересні 1871р. Верлен запросив до себе А.Рембо, що й довершило його занепад.

Він втікає з дому, залишивши молоду дружину з немовлям.

Обидва поета блукають північною Європою, відвідують спершу Бельгію, потім Англію, знову повертаються до Бельгії. Ця невдала спроба “жити вдвох” закінчується трагедією: у липні 1873р. під час сварки Верлен, вистріливши з револьвера, поранив Рембо. За це його було засуджено на два роки. Безперечно, за таких умов про подружнє життя не могло бути й мови, і Матильда розлучається з Полем назавжди.

Учень.

Ложится на дни
Сон черною тенью.
Надежда усни!
Усните стремленья!

Поблекло давно
За краскою краска
Душе – все равно…
О, грустная сказка!

И я, - колыбель,
Колышутся в нише,
Под скрипы петель.
Так тише же, тише!

Вчитель. Яка інтонація вірша?

(Інтонація вірша меланхолійна)

Чи допомагають такі вірші людям, що їх читають?

(Вони навівають байдужість, морок бездіяльності, сон смерті)

Для чого існує література?

(Що знайти відповідь на питання, яке ставить перед людиною життя: для чого живе людина?)

Біограф. Що правда, для Верлена це був період не тільки авантюр і пригод, а й час найважливіших поетичних досягнень. Саме тоді він створив чи не найкращу збірку поезій “Романси без слів”(1874), але занепад його як людини можна було тільки загальмувати, але не зупинити.

Звичайно, Верлен намагався знайти опертя і протистояти “тій нутряній силі”, що йшла з середини його єства.

Учень.
Порядок любит он и слог высокопарный,
Делец и семьянин, весьма он трезв умом,
Крохмальный воротник сковал его ярмом.
Его лощеные штиблеты лучезарны!

Что небеса ему? Что солнца блеск янтарный,
Мофранный, золотой? Что над лесным прудом
Веселый щебет птиц? Ведь господин Прюдом
Обдумывает план серьезный и коварный.
Как в сети уловить для дочки женишка.
Есть тут один богач, уже не без брюшка,
Солидный человек, - не то, что сброд отпетый
Стихослагателей, чей заунывный вой
Прюдома более допек, чем геморрой…
И шлют вокруг лучи лощеные штиблеты

Вчитель. Який образ малює поет у цьому вірші?

(Автор намалював образ сірої і посередньої людини, нечутливої до поезії і краси природи)

Біограф. Протягом дворічного перебування за ґратами, він відчував потребу звернутися до католицизму. В цьому бажанні очистити себе поет, як завжди, був бурхливим, пристрасним, хитким і непослідовним. Досвід Верленового містичного переродження засвідчила його наступна поетична збірка “Мудрість”(1881), але те, що він видавав і робив потім, переконує, що його віра була не глибокою і не міцною. Ні в чому Верлен не був послідовним, він проклинав риму, розковував ритми і в той же час писав вірші в традиційній манері. В ці роки він намагається приєднатись до високих понять – звертається до Бога. Написав кілька збірників релігійних віршів, де просить прощення і славить Бога. Але це не заважало йому грішити і оспівувати свої гріхи.

Учень.
Дорога в рай

В трактире пьяный гул, на тротуарах грязь,
В промозглом воздухе платанов голых вязь,
Скрипучий омнибуз, чьи грязные колеса
Враждуют с кузовом, сидящим как-то косо.
И в ночь вперяющим два тусклых фонаря.
Рабочие, гурьбой бредущие куря.
У полицейского под носом носогрейке.
Дырявых крыш капель, осклизлые скамейки,
Канавы, полные навозом через край.
Вот какова она, моя дорога в рай!

Вчитель. Що ми можемо порадити людині, яка так наполегливо кличе нещастя?

(Не потрібно цього робити. Потрібно вміти бачити, відчувати світло радість і прекрасне у житті, а знищувати свою душу не можна.)

Біограф. Кожна нова збірка була ознакою падіння поета, виродження його мистецтва. Зникала майстерність. В останніх віршах Верлена звучать скарги на оточуючий світ, який знищив умираючого в лікарні поета 1896р.

Учень.
Издалека
Льется тоска
Скрипки осенней –
И, не дыша,
Стынет душа
В оцепенение.

Час прозвенит –
И леденит
Отзвук угрозы,
А помяну
В сердце весну –
Катятся слезы.

И до утра,
Злые ветра,
В жалобном вое
Кружат меня,
Словно гоня,
С палой листвою.

Вчитель. Що можна відповісти на скарги душі поета?

(Потрібно помічати в житті більше радості, наповнювати свою свідомість повноцінними поняттями, які формують оптимістичне, а не хворе світосприйняття. Щоб вирішити будь-яке питання, потрібно вдосконалювати свідомість, наповнювати її світлом знань і вибирати не таку дорогу, про яку говорилось в попередньому вірші.

Справді теми віршів Верлена – глибоко особисті. Поет любить зображувати дощ, туман, сутінки. Розмита лінія у нього переважає над чітким контуром, відтінок – над яскравим кольором, світлотінь – над світлом і тінню окремо; півтон – над виразним тоном. Як у художників імпресіоністів, предмети в його поезіях неначе розчиняються у дрижанні мінливого повітря. Його вірші – це безпосередні миттєві враження від побаченого. (Звуть пісня на вірші Верлена музика Тухманова “Сентиментальна прогулянка”)

Імпресіонізм – поширене явище, воно характерне для всього мистецтва в цілому: і для живопису, і для літератури зокрема для поезій і для музики. Імпресіонізм виявився плідним ля музики М.Равеля, К.Дебюссі, Дж.Пучіні та ін.

Поєднання мелодійності, простоти й ліризму – цих важливих рис поезій П.Верлена – вабило багатьох композиторів. Його вірші поклали на музику митці різних поколінь – від сучасників поета до наших сучасників, саме пісню Тухманова ви почули. Ми ще раз довели, що “Найперше - музика у слові”.

Учень.
Поетичне мистецтво

Найперше – музика у слові!
Бери ж із розмірів такий,
Що плине, млистий і легкий,
А не тяжить, немов закови.

Не клопочись добором слів,
Які б в рядку без вад бриніли,
Бо наймиліший спів – сп’янілий:
Він невиразне й точне сплів.

В нім – любий погляд з-під вуаллю,
В нім – золоте тремтіння дня
Й зірок осіння метушня
На небі, скутому печаллю.

Люби відтінок і півтон,
Не барву – барви нам ворожі:
Відтінок лиш єднати може

Сурму і флейту, мрію й сон.
Винищуй дотепи гризкі ті,
Той ум жорстокий, ниций сміх,
Часник із кухонь тих брудних –
Від нього плач в очах блакитні.

Хребет риториці скрути
Та ще як слід приборкай рими:
Коли не стежити за ними,
Далеко можуть завести.

Хто риму вигадав зрадливу?
Дикун чи то глухий хлопчак
Скував за шаг цей скарб, що так
Під терпугом бряжчить фальшиво?

Так музики ж всякчас і знов!
Щоб вірш твій завше був крилатий,
Щоб душу поривав – шукати
Нову блакить, нову любов,

Щоб мчав де далеч непохмура,
Де чари діє вітерець,
Де пахне м'ята і чебрець…
А решта все – література.

Вчитель. Чому Верлен говорить, що "найперше – музика у слові"? Чим, на його думку, повинна стати музичність?

(Верлен протиставляє традиційну літературу, побудовану на логічних зв'язках образів, явищ і понять, поезії нового часу, для якого "найперше – музика у слові". Музичність повинна стати новим засобом вираження поетичного світовідчуття, найтонших вражень, найпотаємніших емоцій.)

Який поетичний розмір радить використовувати Верлен?

(Такий, що не обтяжує, стримуючи поета, а навпаки – "лине", відбиваючи плин людських настроїв.)

Що хоче відчути Верлен за допомогою музичності?

(Верлен прагне відчути духовний ореол особистості – те, що її хвилює:
Бо наймиліший спів – сп'янілий,
Він не виразний й точне сплів.
В нім – золоте тремтіння дня
Й зірок осіння метушня.)

Які асоціації та враження мають викликати у людини погляд, день, зірки, небо?

(Враження, які вони мають викликати у людини, передаються за допомогою: "погляд любий", "тремтіння золоте", "метушня зірок". Бачимо, що автор вказує на єдність природи з людськими почуттями, і це повинен передати спів поезії.)

Як підкреслюється різниця між барвами і відтінками у вірші?

(За барвами закріплюється певні змістові значення, а за відтінками приховується те, що не можна зрозуміти. Саме відтінки можуть відобразити настрої та емоції.

П.Верлен повів за собою ціле покоління французьких поетів. Його творчістю захоплювались і відчували на собі його вплив Р.М.Рільке, О.Блок, Б.Пастернак, А.Ахматова.

V. Закріплення нового матеріалу

1.Разом з учнями перевіряємо відповіді кросвордів.

2.Яким постав перед нами Верлен?

3. Який настрій створюють вірші Верлена?

4. Чи чули ви у віршах ритміку, строфіку, римування? Які висновки ви можете зробити?

5. Які риси притаманні всім цим віршам?

6. У чому близькі поезія Верлена та картини художників імпресіоністів?

VI. Підсумок уроку

1.Заключне слово вчителя

Малларме захоплено вигукнув "Геній Поля Верлена полинув у майбутнє, і сам він залишиться героєм". З цим можна погодитися, бо головна заслуга Верлена полягає в тому, що він зумів створити якісно нову, гнучку, динамічну поетичну мову, здатну передати всю складність і суперечливість внутрішнього світу людини. Віршам поета властиві небачені сповідальність, гра півтонів, відтінків барв і почуттів, нюансів вражень і емоцій. Незважаючи на всі перипетії долі, Верлен завжди ніс музику в своїй душі. Світ верленівської поезії надзвичайно мінливий і суперечливий, але завжди гармонійний і вишуканий: "найперше – музика у слові!"

(Звучить музика К.Дебюссі "Діалог вітру з морем")

2. Оцінювання відповідей учнів

VII. Домашнє завдання

Вивчити напам'ять вірш Верлена "Поетичне мистецтво".

Написати твір-мініатюру на тему: "Що приваблює мене в поезії П.Верлена?"

Джерело: http://metodportal.com/node/39023